

УДК 352.07

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-8\(38\)-68-81](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-8(38)-68-81)

Бражко Олена Вадимівна доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування, Маріупольський державний університет, вул. Преображенська, 6, м. Київ, <https://orcid.org/0009-0001-5909-4481>

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ НА РІВНІ ГРОМАДИ ЯК ОБ'ЄКТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Анотація. Розкрито сутність категорії «соціальні послуги» через призму державного управління та сформульоване власне бачення поняття. Розглянуто актуальні питання вдосконалення системи надання соціальних послуг на рівні громади як об'єкта державного управління. Доведено, що система надання соціальних послуг це багатогранне утворення, яке вимагає використання низки механізмів державного управління. З'ясовано, що механізми державного управління ґрунтуються на зв'язках і взаємодії між потребами та інтересами отримувачів соціальних послуг, суб'єктами надання соціальних послуг та об'єктами адміністрування. Визначено, що ефективність державного управління на рівні територіальних громад це сукупність взаємопов'язаних і складних процесів, які передбачають не лише організаційно-структурні зміни в адміністративній системі, а й удосконалення механізмів реалізації повноважень і функцій публічної адміністрації. Доведено, що існуюча в Україні система соціальних послуг є неефективною і замінена громіздкою системою пільг, соціальних виплат та інших анахронізмів. Ця система є економічно несправедливою, неефективною та нераціональною в сучасних реаліях суспільного розвитку. Основна причина такої ситуації полягає в недосконалості механізмів державного управління системою соціальних послуг, які вже розроблені, апробовані та впроваджені. Тому дослідження системи надання соціальних послуг на рівні громади як об'єкта державного управління належить до важливих практичних питань, що відповідають вимогам часу і є одними з пріоритетних на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Проаналізовано сучасний стан функціонування системи та основні проблеми надання соціальних послуг на рівні громади, пов'язані із затримкою правового забезпечення заходів захисту, відсутністю або неузгодженістю багатьох соціальних норм, без яких неможливо встановити правила та механізми надання соціальної підтримки. Виокремлено

низку ключових сфер, які потребують вдосконалення, таких як недостатність фінансових ресурсів, нецільове використання коштів, виділених на вирішення соціальних проблем, корупція та ефективний розрахунок потреб у соціальних послугах. Нами визначено основні методи вдосконалення системи надання соціальних послуг на рівні громади для вирішення проблем у цій сфері. Запропоновано основні принципи та стандарти вдосконалення системи для ефективного її функціонування та акцентовано увагу на тому, що у контексті вдосконалення системи надання соціальних послуг очікуваними результатами реформ мають стати підвищення якості послуг, що надаються громадянам, а також створення та забезпечення ефективної конкуренції на національному та міжнародному ринку надання соціальних послуг.

Ключові слова: громада, децентралізація, державне управління, об'єкт, реформа, соціальні послуги, територіальні громади

Brazhko Olena Vadimovna Doctor of Public Administration, Professor, Professor of the Department of Public Administration and Administration, Mariupol State University, Preobrazhenska St., 6, Kyiv, <https://orcid.org/0009-0001-5909-4481>

IMPROVEMENT OF THE SYSTEM OF PROVISION OF SOCIAL SERVICES AT THE LEVEL OF COMMUNITY AS AN OBJECT OF STATE ADMINISTRATION

Abstract. The essence of the category "social services" is revealed through the prism of public administration and the own vision of the concept is formulated. Current issues of improving the system of providing social services at the community level as an object of state administration are considered. It has been proven that the system of providing social services is a multifaceted entity that requires the use of a number of state management mechanisms. It has been found that the mechanisms of state governance are based on connections and interactions between the needs and interests of recipients of social services, entities providing social services and objects of administration. It was determined that the effectiveness of state administration at the level of territorial communities is a set of interrelated and complex processes that involve not only organizational and structural changes in the administrative system, but also the improvement of the mechanisms for implementing the powers and functions of public administration. It has been proven that the existing system of social services in Ukraine is ineffective and has been replaced by a cumbersome system of benefits, social payments and other anachronisms. This system is economically unfair, ineffective and irrational in the modern realities of social development. The main reason for this situation is the imperfection of the state management mechanisms of the system of social services,

which have already been developed, tested and implemented. Therefore, the study of the system of providing social services at the community level as an object of state administration belongs to important practical issues that meet the requirements of the time and are among the priorities at the current stage of the development of Ukrainian society. The current state of the functioning of the system and the main problems of providing social services at the community level are analyzed, which are related to the delay in the legal provision of protection measures, the absence or inconsistency of many social norms, without which it is impossible to establish the rules and mechanisms for providing social support. A number of key areas that need improvement have been identified, such as insufficient financial resources, inappropriate use of funds allocated for solving social problems, corruption and effective calculation of needs in social services. We have determined the main methods of improving the system of providing social services at the community level to solve problems in this area. The main principles and standards of improving the system for its effective functioning are proposed and attention is focused on the fact that in the context of improving the system of providing social services, the expected results of reforms should be the improvement of the quality of services provided to citizens, as well as the creation and provision of effective competition on the national and international market provision of social services.

Keywords: community, decentralization, state administration, object, reform, social services, territorial communities

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення російської федерації на нашу землю, запровадження воєнного стану в Україні, стало величезним викликом для системи соціальних послуг, але забезпечення прав і свобод громадян та наближення України до європейських стандартів життя залишається пріоритетом політики європейської інтеграції України[12]. Як соціальна держава відповідно до статті 1 Конституції, Україна взяла на себе зобов'язання перетворитися на соціально орієнтовану країну, що означає підвищення добробуту її громадян та приділення особливої уваги соціально вразливим верствам населення[4].

Після провадження реформи децентралізації влади сформовано нові територіальні громади, які нині будують свою систему надання соціальних послуг з урахуванням потреб різних верств населення, тобто визначають правову основу, принципи, способи і форми надання соціальних послуг, сукупність суб'єктів, що взаємодіють на всіх етапах організації надання соціальних послуг. Але практика свідчить, що якість, адресність та доступність соціальних послуг в Україні є дуже низькими, а соціальні видатки, передбачені бюджетом для фінансування надання таких послуг, покривають лише третину потреб. Існує нагальна потреба у вдосконаленні системи

надання соціальних послуг на рівні громади як об'єкта державного управління.

У зв'язку з явищами суспільної трансформації та кризовими явищами в політичній, економічній та соціальній сферах функціонування систем соціальних послуг на національному, регіональному та місцевому рівнях постійно модернізується, зокрема в частині перерозподілу повноважень компетентних органів влади, уточнення функціональності соціальних послуг у секторі соціального обслуговування та адаптації цих послуг до сучасних умов. Система надання соціальних послуг на рівні громади, як об'єкта державного управління в Україні, перебуває під впливом демографічних тенденцій, пов'язаний з низькою народжуваністю та старінням населення, а також посиленням інтеграційних та глобалізаційних процесів. Ці тенденції вимагають пошуку нових шляхів знаходження оптимального балансу між економічною та соціальною складовими суспільного розвитку, що дозволило б уникнути конфлікту між пріоритетами економічного розвитку та основними принципами державного управління соціальних послуг. [5, с. 110].

В умовах воєнного стану та інших деструктивних процесів в українському суспільстві, ситуація з несправедливим розподілом соціальних трансфертів, вкрай низькою адресністю та високою дисперсією, в значній мірі незадовільним рівнем доступу до соціальних послуг отримувачами є парадоксальною і недопустимою. Отже, принципово важливим для України сьогодні є вдосконалення існуючої системи надання соціальних послуг на рівні громади як об'єкта державного управління та забезпечення того, щоб ці послуги досягали всіх, хто їх потребує. У зв'язку з вищезазначеним, існує потреба в більш широкому дослідженні аспектів системи надання соціальних послуг, результати якого мають як теоретичне, так і практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Джерелами для цього дослідження є низка наукових статей та публікацій, написаних науковцями та дослідниками, які аналізували різні аспекти реформування системи соціальних послуг (Я. Белєвцова, К. Гафарова, Ю. Горемикіна, Н. Кривоконь, В. Литвиненко, Л. Ільчук, О. Стефанова, О. Шапран, О. Черниш), Теоретичні, практичні та наукові інтереси були спрямовані на аспекти системи соціального захисту та національної сфери соціального забезпечення (І. Арістова, Н. Болотіна, М. Кравченко, Б. Сташків). О. Шапран розроблено модель оцінки ефективності діяльності українських адміністративних органів та державних службовців. Автор визначив критерії ефективності у сфері надання соціальних послуг. Я. Белєвцова пов'язує поняття «соціальні послуги» з механізмами державного управління соціальними послугами, зокрема нормативно-правовим забезпеченням, укладанням договорів про надання соціальних послуг та формуванням ринку. С. Горбатюк, на підставі аналізу функцій

органів місцевого самоврядування у колі суб'єктів соціальної політики в умовах сучасних реформ, визначив концептуальні підходи до удосконалення системи соціальних послуг на засадах децентралізації і субсидіарності. У своїй монографії М. Кравченко наголошує на проблемах соціальних послуг та надання соціальних послуг, чітко вказуючи на недоліки в роботі системи надання соціальних послуг, особливо на проблеми державної монополії на надання таких послуг та недостатність коштів на соціальні послуги. Недостатній нагляд за інституційною, нормативно-правовою базою, недостатній рівень участі громадських, благодійних та релігійних організацій та комерційних структур, що надають такі послуги, відсутність механізмів інформування населення про такі послуги, ліцензування та моніторингу якості послуг, які вони надають. Науковець слушно зауважив, що в Україні недостатньо вивчено кращі зарубіжні моделі надання соціальних послуг та не проаналізовано можливість їх впровадження на нашій території. Незважаючи на наявність великої кількості наукових статей та публікацій, в яких розкриваються різні аспекти соціальних послуг, слід зазначити, що на сучасному етапі окремі питання, пов'язані з вдосконаленням системи надання соціальних послуг на рівні громади як об'єкта державного управління, не знайшли достатнього висвітлення в наукових джерелах. Вищезазначене підтверджує намір автора у виборі теми цієї статті та підкреслює необхідність проведення відповідного дослідження.

Мета статті полягає у розкритті сутності системи надання соціальних послуг на рівні громади як об'єкта державного управління, аналізу сучасного стану її функціонування та шляхів удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Соціальні послуги є частиною системи соціального обслуговування та соціального захисту і надаються людям, які за своєю природою потребують допомоги і не можуть впоратися з нею самостійно. Соціальні послуги певною мірою пов'язані з публічними та адміністративними послугами, що надаються державою. Іншими словами, категорії «соціальні послуги», «публічні послуги» та «адміністративні послуги» мають спільні характеристики:

- послуги надаються з метою задоволення потреб окремих категорій населення та забезпечення виконання соціальних зобов'язань і гарантій держави, визначених законодавчими та нормативно-правовими актами;
- переліки та порядок надання цих послуг визначаються відповідним нормативно-правовим актом;
- послуги надаються відповідними центральними органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, які отримали відповідні повноваження від держави і несуть відповідальність за ефективність, якість та своєчасність надання послуг. Повноваження щодо надання цих послуг

відповідно до встановлених національних стандартів можуть бути певною мірою делеговані органами державної влади та державою недержавним суб'єктам (наприклад, комерційним організаціям, громадським організаціям та благодійним організаціям) у порядку, встановленому нормативно-правовою базою.

У результаті аналізу вітчизняних наукових джерел можна констатувати, що існують різні підходи до трактування поняття «соціальні послуги», розуміння його змісту та сутності. Наприклад, Я. Белєвцова визначає «соціальні послуги» як вид діяльності, спрямований на задоволення основних соціальних потреб людини, запобігання та подолання складних життєвих ситуацій, з якими людина не може впоратися самотійно, поліпшення та відтворення її життєдіяльності, сприяння соціальній згуртованості та поверненню до повноцінного життя[2, с. 5]. У трактуванні О. Шапрани розрізняють різновид адміністративної послуги (адміністративну соціальну роботу) та власне соціальне обслуговування, що є самотійним різновидом публічної послуги нарівні з адміністративно-управлінськими послугами[10, с. 115]. Сташків Б. розглядає соціальні послуги, як діяльність із соціальної роботи, спрямовану на задоволення потреб людини в адаптації до існуючого середовища, реабілітації та можливості жити повноцінним життям[8, с. 376]. Такий підхід до визначення терміну «соціальні послуги» має такі недоліки: не дає чіткого визначення цільової групи соціальних послуг, тобто отримувачів соціальних послуг, та, за визначенням автора, він широко окреслює соціальні проблеми, за вирішення яких мають братися соціальні служби та забезпечувати їх розв'язання. Узагальнюючи наведені вище визначення, можна зробити висновок, що «соціальні послуги» тлумачать і розуміють по-різному, з урахуванням і в контексті наукової сфери. За результатами аналізу наведених термінів робимо висновок, що соціальні послуги це комплекс заходів, що розробляються та здійснюються спільно органами державної влади, територіальними громадами та неурядовими організаціями з метою полегшення або подолання складних життєвих обставин і соціальних ситуацій окремих осіб чи груп громади та повернення їх до повноцінного життя.

Сьогодні перед державою стоять нові завдання щодо створення ринку соціальних послуг і розширення можливостей вибору клієнтами форми та методу обслуговування. Найсуттєвіші перешкоди на шляху розвитку систем соціального обслуговування виникають через особливості національного законодавства, що регулює функціонування та розвиток систем соціального обслуговування. До таких проблем належать, насамперед, узгодженість чинного законодавства, що визначає механізми функціонування системи соціального обслуговування, неадекватне визначення соціальних стандартів у сфері соціального захисту загалом та соціальних послуг зокрема, відсутність

нормативно визначених вимог до кількості та якості послуг, що їх організації соціального обслуговування надають населенню за рахунок коштів з бюджету, державний рівень, зокрема відсутність багатьох норм у сфері соціального обслуговування, а також відсутність багатьох норм, що регулюють функціонування систем соціального обслуговування. [1].

Децентралізація, заснована на принципі субсидіарності, створює серйозні виклики для надання соціальних послуг на місцевому рівні. Місцеві органи влади отримують більше можливостей та повноважень і повинні відігравати більш активну роль у наданні соціальних послуг відповідно до потреб своїх громадян. Об'єднані територіальні громади можуть забезпечити адресне та ефективне надання соціальних послуг і краще, ніж центральні органи влади, визначити реальні потреби місцевих мешканців. Такі заходи мають спростити планування та фінансування, контроль за виконанням та підвищити якість послуг. Однак на практиці розвиток систем надання соціальних послуг на місцевому рівні лише розпочався. Система соціального захисту спрямована, зокрема, на підвищення якості та рівня життя населення, особливо людей похилого віку, зменшення соціальної напруги в суспільстві та вирівнювання нерівності між доходами різних верств населення.

За даними міжнародної правозахисної організації HelpAge International, Україна має найбільший у світі відсоток людей похилого віку, які постраждали від конфлікту. 90% людей похилого віку не в змозі оплатити базові медичні потреби. Пошкоджена війною інфраструктура створює навантаження на систему охорони здоров'я. Уряд України та його міжнародні партнери мають спланувати демографічні зміни зараз, щоб успішно відновитися пізніше. Нездатність задовольнити потреби літнього населення України може серйозно підірвати зусилля країни з відновлення, говорилося на брифінгу HelpAge International, опублікованому напередодні Конференції відновлення України, яка відбулася в Лондоні 21-22 червня [11]. Це те, що вимагає негайних дій, а також стійких довгострокових реформ. Війна загострює потребу в довгостроковому догляді та підтримці в громаді, що робить дуже важливим розробку системи надання соціальних послуг на рівні громади, які будуть краще реагувати на зростаючі потреби літнього населення. Забезпечення ефективного та результативного розвитку системи соціальних послуг має довгострокові наслідки і впливає на задоволеність суспільства поточною економічною та політичною ситуацією; без знання функціональних механізмів соціальної сфери та особливостей інституційних змін неможливо створити ефективну систему соціальних послуг на рівні громади. У нинішніх умовах це питання набуває особливого значення, оскільки процес децентралізації є одним із факторів, що визначає можливість переходу до сталого розвитку національної економіки та успішного завершення.

Водночас система надання соціальних послуг на рівні громади є недостатньо ефективною та реформованою. Інституційна криза в Україні, посилена військовим конфліктом, та проблеми соціального захисту населення вимагають рішучих і невідкладних дій для забезпечення узгодженості та синхронізації процесу реформування. Основним недоліком системи надання соціальних послуг на рівні громади є відсутність цільових орієнтирів. За оцінками експертів, лише третина бенефіціарів національної системи соціальної допомоги є дійсно нужденними. Ця проблема загострюється включенням категорії «внутрішньо переміщених осіб» до груп соціального захисту, які потребують соціальних послуг. Немає сумнівів, що держава повинна вирішити цю проблему шляхом вдосконалення системи соціальних послуг на рівні громади як об'єкта державного управління.

Вдосконалення системи надання соціальних послуг на рівні громади як об'єкта державного управління, забезпечить створення правової бази для відповідних законодавчих актів та повноцінну імплементацію положень Закону України «Про соціальні послуги»[7], що значно посилить роботу системи соціальних послуг. Вітчизняна адміністративна реформа була спрямована на створення ефективної системи надання послуг на рівні громади як суб'єкт державного управління. Це пов'язано з тим, що тільки ефективний уряд може створити умови для підвищення рівня та якості життя населення. Слід зазначити, що підвищення ефективності системи надання послуг на рівні громади як суб'єкту державного управління є складним завданням і потребує мобілізації сил різних структур суспільства, відкритості влади до змін і готовності населення до діалогу з владою. Це вимагає перегляду ролі та функцій держави, характеру її взаємовідносин із суспільством.

Одним з основних завдань сектору соціального захисту є надання своєчасної, економічно ефективної та якісної підтримки населенню, створення системи надання соціальних послуг та соціальної роботи, наближеної до кращих європейських практик. Децентралізація соціальних послуг в Україні підвищила відповідальність місцевих органів влади за якість цих заходів, відсутність або недосконалість багатьох соціальних норм, без яких неможливо встановити правила та механізми надання соціальної підтримки[12].

Основною проблемою, з економічної точки зору, є нестача фінансових ресурсів для системи соціального забезпечення. Однак існують й інші труднощі. Наприклад, програмно-цільовий підхід ускладнює розрахунок витрат на заходи захисту. Це призводить, з одного боку, до недооцінки виділених коштів, а з іншого - до подвійного рахунку. Що стосується організаційно-управлінських механізмів, то існують прогалини у взаємодії різних органів, особливо на міжвідомчому рівні, що ускладнює оцінку соціальної та економічної ефективності заходів соціальної підтримки.

Основними труднощами у проведенні соціальної роботи на рівні громади є по-перше - обмеженість можливостей для реалізації власних ідей, в тому числі через відсутність певної юридичної незалежності; по-друге - відсутність налагодженої системи взаємодії між соціальними інституціями в місцевій громаді, що значно знижує ефективність управлінського впливу в соціальній сфері і по-третє - труднощі в оцінці ефективності та якості роботи фахівців з різними групами користувачів соціальних послуг [3, с. 32].

Нашій країні західні партнери рекомендують активно використовувати досвід розвитку малих міст Європи та США, де місцеві громади активно впливають на муніципальні рішення, в тому числі у сфері соціальних послуг. Таким чином, для подолання проблем у сфері соціальних послуг на рівні громади можуть бути використані наступні методи:

- збільшення спектру та якості соціальних послуг, що надаються закладами соціального захисту населення;
- підвищення прозорості в діяльності державних установ, що управляють соціальними послугами та зміна неефективних методів управління організаційними елементами;
- створення умов для формування та розвитку конкурентоспроможного суспільства з реальним потенціалом для досягнення високого рівня добробуту та гідного рівня життя його громадян [11].

Важливим завданням є стимулювання місцевої влади до розвитку систем надання соціальних послуг у територіальних громадах з метою вдосконалення пріоритетів у цій сфері. Це стосується насамперед стратегічного планування та надання соціальних послуг і вимагає встановлення соціальних критеріїв фінансування надання соціальних послуг, тобто законодавчо закріпленої частини місцевого бюджету на розвиток системи соціальних послуг. Таким чином, держава зможе забезпечити надання соціальних послуг та запровадити фінансові стимули громадянам кожної громади, які успішно реалізують державну політику у сфері надання соціальних послуг [12].

Для підвищення пріоритетності та ефективного функціонування сектору надання соціальних послуг на рівні громади як об'єкта державного управління, необхідно вжити заходів щодо вдосконалення системи соціальних послуг на рівні інституцій, що здійснюють управління цією сферою: організація ефективної системи надання соціальних послуг, прогнозування першочергових потреб місцевого населення у соціальних послугах та використання інноваційних механізмів фінансування.

Для ефективного функціонування системи соціального обслуговування, удосконалення має здійснюватися системно та цілеспрямовано, на основі таких основних принципів та стандартів:

– децентралізація та субсидіарність, згідно з якими соціальні послуги мають бути децентралізованими (окремі повноваження, ресурси та відповідальність за надання цих послуг передаються від вищих до нижчих рівнів державної адміністрації), автономним управлінням, які надаються на рівні, найближчому до отримувача, з мінімальним втручанням держави в процес надання таких послуг, зосереджуючись на встановленні пріоритетів, розробці політики та важливих стратегічних рішеннях у цій сфері;

– адресність у наданні соціальних послуг;

– орієнтація на задоволення потреб отримувачів таких послуг та рівність надавачів соціальних послуг незалежно від форми власності на ринку соціальних послуг;

– прозорість та підзвітність надавачів соціальних послуг та системи надання соціальних послуг в цілому;

– гарантування якості соціальних послуг. Включає запровадження мінімальних державних стандартів якості та постійний моніторинг їх дотримання; регулювання надання соціальних послуг через авторизацію та реєстрацію надавачів соціальних послуг; гарантування конкуренції на ринку соціальних послуг та стимулювання підвищення якості таких послуг; фінансові, організаційні та інші аспекти державного управління системою надання соціальних послуг;

– ефективність у наданні соціальних послуг;

– раціональність в управлінні виділеними бюджетними коштами;

– співпраця та партнерства між представниками держави, громадського сектору, приватного сектору, організаціями, що надають соціальні послуги, та їх отримувачами;

– належне фінансове, наукове, інституційне, організаційне, інформаційне та інше ресурсне забезпечення.

Доцільно констатувати, що Законом України [6] було ратифіковано Угоду про асоціацію між Україною та ЄС [9]. Стаття 21 Угоди спрямована на сприяння співробітництву між Україною та ЄС у сфері зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей, зокрема у сфері політики соціального захисту, соціального діалогу та ініціатив з соціальної інтеграції. Співпраця спрямована на реалізацію ініціатив, спрямованих на поліпшення якості життя людей. Відповідно до статті 420 Угоди, співробітництво між Україною та ЄС у різних сферах спрямоване на досягнення конкретних цілей, зокрема, підвищення якості життя громадян, модернізацію та посилення рівня соціального захисту, зменшення рівня бідності та зміцнення соціальної згуртованості. Співпраця щодо реформування системи соціального забезпечення в контексті співробітництва у сфері соціальної політики є одним

з ключових пунктів Угоди. Україна взяла на себе зобов'язання поступово наблизити національне законодавство у сфері соціального захисту до законодавства та практики ЄС.

Таким чином, у контексті вдосконалення системи надання соціальних послуг очікуваними результатами реформ мають стати підвищення якості послуг, що надаються громадянам, а також створення та забезпечення ефективної конкуренції на національному та міжнародному ринку надання соціальних послуг. Реалізація Угоди також підвищить можливість гармонізації та повної імплементації Закону України «Про соціальні послуги» [7] з вимогами ЄС у цій сфері. Ключовими питаннями міжнародного співробітництва, яке має базуватися на обміні кращим досвідом, практичними та науковими знаннями, є розвиток фінансового, нормативно-правового забезпечення системи соціальних послуг; впровадження сучасних технологій та інноваційних методів організації та надання якісних соціальних послуг; підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації кадрів. Важливим чинником удосконалення системи соціальних послуг в Україні є впровадження європейських стандартів якості життя. Щодо державного управління системою соціальних послуг на рівні громади, то слід зазначити, що пріоритетним напрямом удосконалення системи є докорінна модернізація державної політики щодо доходів населення. Доходи населення є соціально-економічною основою системи та гарантують певний рівень споживання товарів і послуг, необхідних для життєдіяльності людини. Показники та динаміка реальних доходів визначають рівень матеріального добробуту населення, його споживчий та заощаджувальний потенціал, а також якість та ефективність соціальних послуг. Водночас удосконалення адміністративної системи має супроводжуватися не лише посиленням повноважень органів влади, а й дотриманням суспільних інтересів, забезпеченням прозорості діяльності державних установ та організацій, протидією корупції [5, с. 167].

Отже, для досягнення високого рівня та якості життя громадян, важливим чинником є впровадження нових методів оцінки ефективності діяльності органів місцевого самоврядування. Практичне застосування сучасних методологічних підходів до оцінки ефективності адміністрування соціальних послуг на місцевому рівні дозволяє здійснювати довгострокове планування та надавати послуги, що відповідають запитам громадян. Це сприяє розподілу бюджетних коштів на суспільно необхідні та економічно виправдані цілі, водночас підвищуючи коректність ухвалення управлінських рішень, формуючи відповідальність чиновників і, зрештою, підвищуючи рівень життя в різних сферах життєдіяльності.

Висновки. В результаті нашого дослідження приходимо до висновку, що для вдосконалення системи надання послуг на рівні громади як об'єкта

державного управління, необхідно враховувати наступні напрямки, а саме: гармонізувати законодавчі та підзаконні правові акти, що регулюють надання соціальних послуг, з відповідними вимогами, нормами і стандартами законодавства Євросоюзу; розширити власні і делеговані повноваження органів місцевого самоврядування та органів місцевої влади; підвищити адресність послуг; завершити розробку підзаконних актів, що регламентують інструменти державного управління соціальними послугами, зокрема стандарти, ліцензування соціальних послуг, акредитацію суб'єктів; здійснити децентралізацію державного управління системою надання соціальних послуг шляхом передачі від вищого до найнижчого рівня державного управління цією системою визначених дискретних повноважень, необхідних у достатніх обсягах фінансових та інших ресурсів, а також відповідальності щодо надання таких послуг, організувати надання соціальних послуг на засадах субсидіарності; забезпечити реальну участь отримувачів, надавачів соціальних послуг і зацікавлених сторін у розробленні і прийнятті рішень щодо надання цих послуг.

У процесі дослідження встановлено, що трансформація системи надання соціальних послуг на рівні громад тісно пов'язана з послідовними етапами децентралізації, розроблено сучасні механізми надання соціальних послуг, щоб місцева влада могла реалізувати нові можливості для покращення різних сфер життя у своїх громадах. У цьому контексті існує нагальна потреба у трансформації системи надання соціальних послуг населенню, включаючи розвиток повноцінного ринку соціальних послуг на рівні громад. З цією метою необхідно вжити таких заходів: стандартизація соціальних послуг, розробка та впровадження стандартів якості соціальних послуг, що надаються соціально вразливим групам населення; розробити методи державного регулювання соціальних послуг, методичку державної організації соціальних послуг та удосконалити систему управління якістю послуг.

Визначено основні методи вдосконалення системи надання соціальних послуг на рівні громади для вирішення проблем у цій сфері та запропоновано основні принципи та стандарти вдосконалення системи для ефективного її функціонування та акцентовано увагу на тому, що у контексті вдосконалення системи надання соціальних послуг очікуваними результатами реформ мають стати підвищення якості послуг, що надаються громадянам, а також створення та забезпечення ефективної конкуренції на національному та міжнародному ринку надання соціальних послуг.

Література:

1. Арістова І.В. Соціальна функція держави як визначальна категорія права соціального забезпечення України. *Форум права: електронне науково-фахове видання*. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/40388e14-84ec-4eb6-8789-699bb7d5b985> (дата звернення 01.08.23)

2. Белєвцова Я.С. Механізм підвищення якості соціальних послуг на рівні місцевих органів влади: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр.: 25.00.02, Харків. 2021. 20 с.
3. Горбатюк С.Є. Державне регулювання соціальної роботи в Україні: дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.02. Київ, 2019. 236 с.
4. Конституція України: електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення 29.07.23)
5. Кравченко М.В. Система соціального захисту населення як об'єкт державної політики: методологія та практика: монографія. Київ: Інформ._аналіт. агентство, 2022. 451 с.
6. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#Text> (дата звернення 04.08.23).
7. Про соціальні послуги: Закон України від 2019 року, редакція від 27.04.2022, підстава № 2193-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення 05.08.23)
8. Сташків Б.І. Право соціального забезпечення: навчальний посібник. Чернігів: ПАТ "ПВК "Десна", 2016. 692 с.
9. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом і його державами-членами. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення 04.08.23)
10. Шапран О.Ю. Оцінювання результативності професійної діяльності державних службовців України у сфері надання соціальних послуг : дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр.: 25.00.03, Київ, 2012. 245 с.
11. Ignoring the rapidly ageing population will jeopardize Ukraine's recovery. URL: <https://www.helpage.org/news/ignoring-the-rapidly-ageing-population-will-jeopardize-ukraines-recovery/> (дата звернення 03.08.23)
12. U-LEAD experts told the communities of Lviv region about the provision of social services under martial law. URL: <https://old.loda.gov.ua/news?id=67217> (дата звернення 01.08.23)

References:

1. Aristova I.V. (2018) Sotsial'na funktsiya derzhavy yak vyznachal'na katehoriya prava sotsial'noho zabezpechennya Ukrayiny. Forum prava: elektronne naukovo_fakhove vydannya. [The social function of the state as a defining category of social security law of Ukraine. Forum of law: electronic scientific_professional publication.]. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/40388e14-84ec-4eb6-8789-699bb7d5b985> [in Ukrainian].
2. Belevtsova J.S. (2021) Mekhanizm pidvyshchennya yakosti sotsial'nykh posluh na rivni mistsevykh orhaniv vlady [The mechanism of improving the quality of social services at the level of local authorities]. (Extendet abstract of candidate's thesis). Kharkiv. [in Ukrainian].
3. Horbatiyuk S.E. (2019) Derzhavne rehulyuvannya sotsial'noyi roboty v Ukrayini [State regulation of social work in Ukraine] (Candidate's thesis). Kyiv. [in Ukrainian].
4. Konstytutsiya Ukrayiny: elektronnyy resurs. (1996) [Constitution of Ukraine: electronic resource]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>. [in Ukrainian].
5. Kravchenko M.V. (2022) Systema sotsial'noho zakhystu naseleennya yak ob'yekt derzhavnnoi polityky: metodolohiya ta praktyka. [The system of social protection of the population as an object of state policy: methodology and practice] (monograph. Kyiv: Inform._analyt. Agency). Kyiv. [in Ukrainian].

6. On the ratification of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand: Law of Ukraine September 16, 2014 No. 1678-VII. (2014). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#Text> [in Ukrainian].

7. On social services: Law of Ukraine of 2019, (edition of 04/27/2022, basis No. 2193-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> [in Ukrainian].

8. Stashkiv B.I. (2016) Pravo sotsial'noho zabezpechennya: navchal'nyy posibnyk. [Social security law: textbook.] Chernihiv: PJSC PVK «Desna». [in Ukrainian].

9. Association Agreement between Ukraine and the European Union and its member states (2014). Edition of October 25, 2022, basis - 845_001-22. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text [in Ukrainian].

10. Shapran O.Y. (2012) Otsynuvannya rezul'tatyvnosti profesiynoyi diyal'nosti derzhavnykh sluzhbovtziv Ukrayiny u sferi nadannya sotsial'nykh posluh [Evaluation of the effectiveness of the professional activity of civil servants of Ukraine in the field of providing social services]. (Candidate's thesis) Kyiv. [in Ukrainian].

11. Ignoring the rapidly ageing population will jeopardize Ukraine's recovery. (2023) URL: <https://www.helpage.org/news/ignoring-the-rapidly-ageing-population-will-jeopardize-ukraines-recovery/> [in English].

12. U-LEAD experts told the communities of Lviv region about the provision of social services under martial law. (2022) URL: <https://old.loda.gov.ua/news?id=67217> [in English, in Ukrainian].